

RÜŞTÜ BOZKURT

KOBİ'ler "verimlilik" konusunu nasıl ele almalı?

Küçük ve orta ölçek işyerlerini geliştirmeye yönelik "destekler", verimliliğin bütün bağlamlarını dikkate aldığımız zaman etkili olabilir; parçacı bir yaklaşım ise geçmişte örneklerine çok sık rastladığımız israf yaratır

Ülkemizde genel olarak bütün işyerlerinin, özelinde de küçük ve orta ölçekli işletmelerin gündemlerindeki en önemli konu, verimliliklerini artırarak rekabet gücünü koruma ve geliştirmedir.

Hepimiz "verimlilik önemli" diyoruz ama bu kavramın bileşenlerini açıklamaz, genel ve çerçeve bir kavram olarak kullanırsak çok "anlamlı" olmaz.

"Verimlilik" dediğimiz zaman hangi "bağlamlarını" açıklamalıyız ki, kavramı doğru açıklamış olalım, o kavramlardan "doğru düşünceler" üretelim, doğru düşünceleri de "doğru uygulamalara" yönlendirelim.

Küçük ve orta ölçek işyerlerinde "verimlilik" konusu ele alınırken üç bağlamda ele alınmasının yararlı olacağı kanısındayız: "Makroekonomik istikrar", değişmelere uyumun çerçevesini oluşturan "yapı ve sistem" ve verimliliği artıracak "iş yapma iklimi."

Siyasi, ekonomik ve kültürel istikrar

Küçük ve orta ölçekli işyerlerinin mevcut kaynaklarının verimliliklerini artırması ve yeni kaynak yaratması önemli ölçüde siyasi, ekonomik ve kültürel istikrara bağlıdır. Siyasi partilerin tutumları, seçim sistemlerinin işleyişi, parlamentonun işlevlerini yerine getirme biçimi, demokratik ya da otoriter yönetim biçimleri işyerinde verimli çalışmanın belirleyici etkenlerinden biridir.

Ekonomik istikrar bağlamında, sürdürülebilir büyümenin güven altına alınması, enflasyonun kontrol altında tutulması, döviz kurlarının aşırı ya da noksan değerlendirmenin tuzağına düşmemesi, faiz oranlarının uluslararası serbest piyasa koşullarına uygun olması, hane halkının harcanabilir gelir düzeyi, özel kesimin ve kamu kesiminin gelir-gider dengeleri, uluslararası ekonomiyle ilişkilerin sağlıklı olması da ekonomik istikrarda aranan başlıca hususlardır.

Kültürel istikrara gelince, kültürün "tutucu" ve

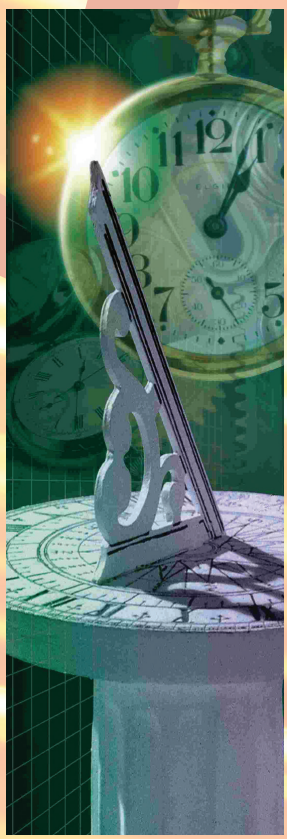
"geliştirici" özelliklerinin iyi bilinmesi, kendini sorgulama özgüveni, farklı kültürleri "öteki" diye ayırma yerine zenginlik sayma olgunluğunun sürdürülebilmesi işyerlerinin kaynak kullanımını etkiler.

Bir cümle ile anlatmak gerekirse: Küçük ve orta ölçek işyerlerinin siyasi, ekonomik ve kültürel istikrara ihtiyacı vardır.

Verimliliğin yapı ve sistem boyutu

"Rekabet eden yapı ve sistem değil insandır" saptamasına çok sık başvuruyoruz. Aynı yapısal ve ekonomik özelliklere sahip, aynı sistem içinde yer alan firmalardan birinin "başarılı" diğerinin "başarısız" olması; verimli sonuçlar yaratmanın insana daha sıkı bağlı olduğunun göstergesidir.

Küçük girişimlerin başarısında onları sarmalayan "fizik çevrenin" etkileri vardır. Çevrenin sunduğu yeraltı ve yerüstü zenginlikler; madenler, topraklar, akar sular, kurulu tesisler, ulaşım, iletişim altyapıları, kurulu üretim tesisleri vb. "karşılaştırmalı üstünlük" yaratırsa girişimcinin işi kolaylaşır.

"Ürün ve üretim metotlarına hakım olma" metot geliştirecek kadar birikim sahibi olma da üreticiye bir rekabet gücün kazandırır.

Bir ülkedeki "yasal düzenlemelerin" girişimcinin önünü açması, işlem maliyetlerini düşürecek kolaylıklar sağlaması da verimlilikte belirleyicidir.

Finans sisteminin işleyişi, serbest piyasadan alınacak kredi "reel maliyetinin" uluslararası piyasadaki rakiplerle "şans eşitliği" yaratıp yaratmadığı da küçük ve orta ölçek girişimcinin verimliliğini etkiler.

Bilimsel ve teknolojik altyapının girişimciye sunduğu olanaklar ve kısıtlar da verimliliğin bir başka değişkenidir.

KOBİ'lerde "verimlilik" konularını ele alırken, çok genel hatları ile ele alınan "yapısal özellikler" analizlerimizde veri olarak kullanılmalı.

Verimliliğin ülkeye özgü boyutları

Küçük ve orta ölçek işyerlerimizin verimini ülkelerin kendi özel sorunları da etkiler. Örneğin, ülkemizde;

- Kayıtdışı uygulamaların örgütlü kesim içine alınması,
- Sanayi yatırımlarında kapasitelerin ve teknik olanaklarının artırılması,
- Düşük verimli sektörlerden, yüksek verimli sektörlere geçiş yapılması,
- İstihdamda, ucuz emeğe dayalı sektörlerden, yüksek verimli sektörlere kayışın hızlandırılması,
- Çalışabilir nüfusun örgütlü istihdam alanlarına girişinin arttırılması,
- Çalışabilir nüfusun niteliğinin arttırılması vb.

önlemler verimlilik artışı yaratırken analizlerde dikkat edilmesi gereken hususlardır.

Küçük ve orta ölçek işletmeler de büyükler gibi altını çizdiğimiz hususlarda özenli olmak, verimlilik hesaplarını yaparken karar sürecine söz konusu değişkenleri katmak zorundadır.

İş yapma iklimi de önemli

Geçmiş dönemlerde "üretim-odaklı gelişme" nedeniyle, tesis kurma konusuna aşırı vurgu yapılmış, yatırımlar yapılırken "ön hazırlıklar" gerektiği gibi önemsenmemiş, fizibiliteler de "teşvik almak" için bir "yasak savma" araçları olarak kullanılmıştır.

Yüksek enflasyonlu ortamda, bir de "arz eksikliğinin" yarattığı "satıcı-eksenli piyasa" nedeniyle, üreticilerin sorunu çok fazla olmadı. Bugün ise dünyanın her yerindeki üreticinin "rakip" olabildiği bir iş dünyasına sahibiz. Piyasa "alıcı-piyasa egemenliğine" kaydı. Bu temel eğilim, tedarikçiyle, çalışanla ve müşteriyle "karşılıklı-bağımlılık ilişkilerini" köklü bir biçimde değiştirdi.

Değişen "iş çevresi" ister istemez "yatırım iklimi yaratmanın koşullarını" da değiştirdi.

Bugün işyerlerinin çoğu piyasada "şans eşitliği" yaratan "hukuk sisteminin" çok önemli bir girdi olduğunu görüyor, bunu talep ediyor. Modernleşmenin temel aracı olan "eşdeğerlilik" yaratmanın koşulları hem uluslararası örgütlenmelerle dayatılıyor; hem de iç piyasadaki rekabetin "gerek şartı" haline geliyor. Rekabette "karşılaştırmalı üstünlük" ve "karşılıklılık" ilkesi çok ince ayarlar gerektiriyor.

Küçük ve orta ölçek işyerlerini geliştirmeye yönelik "destekler", verimliliğin bütün bağlamlarını dikkate aldığımız zaman etkili olabilir; parçacı bir yaklaşım ise geçmişte örneklerine çok sık rastladığımız israf yaratır.

KOBİ"lerde "verimlilik" sorunları ele alındığında, yukarıda çok genel çizgileriyle çizilen çerçevelere dikkat etmeliyiz.

"Yasal düzenlemelerin" girişimcinin önünü açması, işlem maliyetlerini düşürecek kolaylıklar sağlaması verimlilikte belirleyicidir